

Ellen Andersen

1. marts 1937 – 19. april 2018

Af
Niels Kærgård,¹
Professor emeritus,
Institut for Fødevare- og Ressourceøkonomi,
Københavns Universitet

Keywords: Økonomiske modeller, Makroøkonomi, Boligøkonomi, Økonomisk teoriehistorie

JEL codes: B22, B23, B32, C50, R31

Det hænder jo tit, at ens børn bliver mere berømte end en selv, og sådan gik det for Ellen Andersen. Hun blev i offentligheden først og fremmest kendt som modellen ADAM's moder. Den økonomiske model, som hun konstruerede i årene fra 1968 til begyndelsen af 1970'erne, og som blev forsvaret som disputats i 1975, har i flere årtier været et centrale værktøj ved tilrettelæggelsen af den danske økonomiske politik. Versionen fra 1975 udviklede Ellen Andersen stort set alene og i en tid med få data og meget begrænset regnekraft. ADAM i dag er som store

1. Denne nekrolog er en omarbejdet og stærkt udbygget version af Kærgård (2018). Peder Andersen, Jesper Jespersen, Jørgen Birk Mortensen og Peder J. Pedersen takkes for nyttige kommentarer til tidligere udgaver af dette manuskript. De har væsentligt forbedret manuskriptet, men har selvfølgelig intet ansvar for synspunkter og fejl i artiklen. Portrættet er et foto af Rigmor Mydtskov velvilligt stillet til rådighed af Videnskabernes Selskab.

gamle bygninger præget af tilbygninger, nedrivninger, moderniseringer og justeringer. Men meget af det grundlæggende fundament kan føres tilbage til Ellens ideer og arbejde i begyndelsen af 1970'erne. Så det er fuldt berettiget, at hun betegnes som ADAM's mor. Ved Ellens død var der et kontor i Danmarks Statistik med 1 kontorchef, 2 chefkonsulenter, 2 specialkonsulenter og 3 fuldmægtige til at udbygge og vedligeholde ADAM. Og der er brugere rundt omkring, specielt i Finansministeriet, der siden midt i 1970'erne permanent har arbejdet med modellen. Det er i sandhed en stor bygning, hun lagde grundstenen til i første halvdel af 1970'erne.

Uden for det snævre økonomimiljø er det mindre kendt, at hun også var en helt central skikkelse på Københavns Universitets Økonomiske Institut i hele perioden fra ansættelsen i 1968 til pensioneringen i 1999; en skattet underviser og en central person i de styrende organer, f.eks. studienævnsformand 1974-76 og fagrådsformand 1980-83.

Selv kom jeg for alvor til at lære hende at kende i 1968-69. Hun blev min lærer i økonometri og vejleder for mit speciale med analyser af markedet for personbiler; måske et lidt specielt emnevalg, da hverken Ellen eller jeg nogensinde har haft kørekort. Vi kom også begge i det udvalg under Det Statsvidenskabelige Fagråd, der i sommeren 1968 forhandlede medbestemmelse og etablering af studienævn. Ellen som repræsentant for de ikke-professorale lærer og jeg som repræsentant for studenteraktivisterne. Der fik hun nok i højere grad end vi andre sin vilje uden at sige ret meget; det, professorerne og studenterne kunne enes om, blev næsten automatisk noget, der passede »de yngre lærere«.

Da jeg i 1970 blev kandidat var min første ansættelse netop som sekretær for det nyoprettede studienævn. Det var i den periode, hvor Det Statsvidenskabelige Studium blev reformeret og fik sin nuværende struktur med tre årsprøver og en afsluttende del i stedet for den gamle ordning med en 1. og en 2. del. Som sekretær var det oplagt, at helt bortset fra hvem der formelt var formand for studienævnet, så var det de to yngre kvindelige lektorer Ellen Andersen og Bodil Nyboe Andersen, der havde styr på problemerne.

Ellen Andersen havde på det tidspunkt allerede en etableret position på instituttet. Hun var kandidat fra 1963 og havde skrevet speciale om måling af kapital; en problemstilling der var central i den på det tidspunkt intense strid, *Cambridge kapitalkontroversen*, mellem Cambridge, England, og Cambridge, USA. Striden stod mellem periodens førende makroøkonomer; Cambridge University i England var repræsenteret af navne som Joan Robinson, Nicholas Kaldor og Pietro Sraffa og Cambridge, USA, af folk fra MIT som Paul Samuelson, Franco Modigliani og Robert Solow. Stridens emne var den fundamentale økonomisk-politisk og metodemæssige konflikter mellem de amerikanske neoklassikere og de engelske post-keynesianere. Ellen Andersens speciale fik den på det tidspunkt nyindstiftede Zeuthen-pris og blev til to lange artikler i *Nationaløkonomisk Tidsskrift* (Andersen, 1964 og 1964a).

Hun blev straks efter eksamen ansat i det i 1962 oprettede Økonomiske Råd («vismændene») med alt, hvad det før modelbrugens tidsalder indebar af grafisk og verbal konjunkturanalyse. I 1965 kom hun til Økonomisk Institut, der på det tidspunkt stadig var ret nyoprettet – oprettet af P. Nørregaard Rasmussen i 1958 – og stadig kun havde 5 ikke-professorale økonomer ansat (overfor 7 professorer). Her var det ikke publicering af internationale artikler, der forventedes, men et ajourført kendskab til de danske konjunkturer (hun skrev 1967-69 løbende økonomiske konjunkturoversigter i SparekasseTidende) og et generelt kendskab til den økonomiske litteratur dokumenteret f.eks. ved publicering af boganmeldelser. Selv om hun havde skrevet en hel del anmeldelser (f.eks. Andersen 1966, 1966a, 1967, 1967a og 1968), blev hun i professorbedømmelsen fra 1973 bebrejdet, at hun havde skrevet for få.

Da Økonomisk Institut i 1969 udgav »Udviklingslinjer i makroøkonomisk teori«, hvori alle landes førende økonomer skrev oversigtskapitler om makroøkonomiens hovedområder, var Ellen Andersen med som den yngste forfatter med et kapitel om investeringsteorien fra Keynes til Dale Jorgenson. Det var en bog, der blev stående i mange år som et standardværk og brugt som pensum, og da bogen blev udsolgt, blev udvalgte kapitler, bl.a. Ellen Andersens, genoptrykt.

Da jeg i 1971 fik et kandidatstipendium, var vi tre ph.d.-studerende uden noget kontor, og Økonomisk Institut havde netop fået 4 kontorer på Vandkunsten langt fra instituttet i Studiestræde, og der ville vi gerne flytte ind. Men professorerne mente bestemt ikke, at man kunne have tre ph.d.-studerende siddende uden opsyn langt fra instituttet. Selv om Ellens værnepligt som skribent ved Sparekassetidende og boganmelder for Nationaløkonomiske Tidsskrift på det tidspunkt var overstået, og hendes position som en førende makroøkonom og økonometriker slået fast, tilbød hun til alles overraskelse at flytte med og tage det 4. kontor.

Men det var i og for sig logisk – hun ville gerne have fred til at færdiggøre sin disputats. Det blev starten til det, der i den danske økonomiverden blev kendt som Økonomisk Instituts Cykelafdeling. Lokalerne på Vandkunsten havde universitetet overtaget fra firmaet *Simonsen & Nielsens Isenkram* og på vor etage stod stadig »Cykelafdelingen« på yderdøren, og det navn tog vi til os.

Det blev det nok mest frugtbare forskningsmiljø, jeg har oplevet. Vi var måske nok lidt sekteriske; der var i hvert fald en betydelig korpsånd. Vi startede Økonomisk Instituts første serie for arbejdsrapporter, *Cykelafdelingens memoserie*, og oplevede jævnligt små triumfer med artikler i *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, kronikker i *Kristeligt Dagblad* eller sejre ved kampvalgene til studienævnet. Sejrene blev fejret med sportslagkage fra La Glace, og vi fik efterhånden en større samling af sejrstrofæer i form af papkasser fra La Glace. Og afdelingen var en succes; i 1973 blev Ellen landets første kvindelige samfundsvidenskabelige professor, og vi andre et par år efter lektorer (af os oprindeligt 4 endte 3 som professorer og den fjerde som finansdirektør i ATP). Senere flyttede afdelingen til større lokaler (til

sidst til Historisk Instituts tidligere lokaler på Bispetorvet) og fik flere medlemmer.

Ellen var den uformelle (der var i afdelingen ingen formelle strukturer), men helt åbenbare og ubestridte leder af afdelingen, og det var hendes ånd, der prægede den. Da en af de senere tilkomne ph.d.-studerende nogen år efter skulle have sit første barn, fik Ellen gennemført, at vi alle i frokostpauserne hæklede blebukser til det kommende barn, og alle medarbejderne i afdelingen, alle mænd, fik med Ellens hjælp og kyndige instruktioner, fremstillet et par mere eller mindre vellykkede blebukser.

Selv om man ikke kan se det af hendes CV med mange ledende poster på og udenfor universitetet, var hun på mange måder meget anarkistisk og i hvert fald antibureaukratisk. Økonometrikerne i København og Aarhus mødtes for første gang mere eller mindre tilfældigt til en konference arrangeret af Det Økonomiske Råd i 1972 om modellen SMEC I, og det resulterede i dannelsen af Dansk Økonometrisk Selskab, som siden 1973 har haft et årligt møde på Aarhus Universitets kursuscenter Sandbjerg Slot. Ellen var oplagt den ledende skikkelse, men nægtede nogensinde at sidde i selskabets bestyrelse. Og hun nedlagde mere eller mindre direkte veto mod, at selskabet skulle have navn og vedtægter. Selskabet havde derfor ingen vedtægter og hed bare uformelt »Sandbjerg-kredsen« indtil terrorlovgivningen her for få år siden forhindrede, at man kunne have en bankkonto uden, der var navn, vedtægter og generalforsamlingsreferater.

Ellen Andersens forskning var karakteriseret af hårdt arbejde med analysernes fundamentale grundlag. Selv om hun arbejdede med problemstillinger, der involverede store projekter med mange medarbejdere, som f.eks. ADAM, var hun meget langt fra den forskertype, der har assistenter til at udføre det slidsomme arbejde med målinger og beregninger. Hun anså de tal, modellerne byggede på, som den klippegrund der var hele grundlaget for en troværdig analyse. Datakonstruktion og dataindsamling var ikke noget hun overlod til andre. Respekten for data var generelt karakteristisk for cykelafdelingen, og der var dengang ikke mange data. ADAM byggede på de årlige nationalregnskabstal, og der var kun tal for efterkrigstiden, dvs. tal for 1949-1965, altså 17 observationer. Så når der kom tal for et nyt år og dermed en ny observation, gav Ellen kage (ligesom jeg gav kage, når de årlige tal for bilbestanden kom).

Regnekraften var også et problem. Ellen lavede alle beregninger på en mekanisk Facit-bordkalkulator. Da hun var i topform, pralede hun med, at hun kunne lave en regressionsanalyse med 2 forklarede variable og de 17 observationer på 20 minutter ved brug af beregningsskemaerne i Halds lærebog i statistik (Hald, 1952). Man begyndte på et tidspunkt at sende beregninger til NEUCC (North European University Computer Center) i Lundtofte. Men så skulle tallene og programmerne overføres til hulkort, bringes til Lundtofte og så i bedste fald hentes et par dage senere. Man tænkte dengang noget mere over, hvad det var for en teori,

man ville prøve på data, end nu, hvor man med en moderne computer kan teste tusindvis af alternative hypoteser på et splitsekund.

Fra 1969-70 fik Danmarks Statistik et modelkontor, der arbejdede med ADAM, og fra kontorets start til sin død deltog Ellen ivrigt i modelgruppemøder i Danmarks Statistik, og i den forbindelse udarbejdede hun en lang række små og store interne notater om både datakonstruktion og økonometrisk metode. Eksempler herpå er *Beskæftigelsen og arbejdstiden i industrien* (februar 1971, 13 sider), *Estimation af simultane modeller* (januar 1972, 4 sider), *Nye tanker om endogenisering af fødevarerforbruget* (september 1973, 6 sider), *En sammenligning af alternative estimators anvendt på en model for Puerto Rica* (oktober 1973, 4 sider), *Prisen på offentligt forbrug* (april 1974, 2 sider), *Mængdesammenbindingskoefficienter og input-output tabellen 1966* (februar 1974, 18 sider), *Lagrange multipliertest i regressionsmodeller med lineære restriktioner på hældningskoefficienterne* (oktober 1986, 5 sider). Da ADAM fik en selvstændig bestyrelse, sad hun i mange år i den som repræsentant for den »økonometriske sagkundskab« sammen med repræsentanter for de store brugere finans- og økonomiministeriet.

Allerede i 1969 var Ellens arbejde med en dansk model dog så langt fremme, at det vakte opmærksomhed, jævnfør f.eks. et interview med Ellen i dagbladet Børsen med overskriften »Økonomisk kortlægning af Danmark« (Lenschau-Teglers, 1969) med en tilhørende forsideartikel med overskriften »Spændende forskningsprojekt: Nationaløkonomisk model«. I 1971-72 var samarbejdet med Danmarks statistik kommet så vidt, at man kunne løse en forsimplet udgave af modellens simultane blok, og de første resultater kunne præsenteres på en foredrag i Nationaløkonomisk Forening i marts 1972, (Andersen, 1972).

Men sigtet var også en disputats, og det er noget, der tager tid. P. Nørregaard Rasmussen, der var instituttets ledende skikkelse på det makroøkonomiske området og den naturlige formand for et kommende bedømmelsesudvalg, ønskede sig ud over en model også en oversigt over den internationale modellitteratur, og hans ønsker var på det tidspunkt ikke noget, man overhørte. Så en sådan oversigt blev skrevet og kom som et selvstændigt bind af disputatsen, Andersen (1975a). Efter indleveringen går så måneder, ja ofte år, med bedømmelse og tilrettelæggelse af forsvaret. Selv om modellen altså var løst i 1971-72 og samarbejdet med Danmarks Statistik om den havde stået på siden 1970, blev den først offentliggjort i disputatsen i 1975 (Andersen, 1975).

Det var en joke blandt opponenterne ved hendes disputats, at hun selv havde skrevet disputatsen. Dvs. hun havde selv skrevet manuskriptet rent på maskine, hvor andre (mandlige lektorer og professorer ville Ellen nok sige) havde instituttets skrive damer til at renskrive de håndskrevne manuskripter. Men Ellen betragtede renskrivning som et surt led i skriveprocessen, som man ikke kunne være bekendt at forlange af andre. I notaterne til modelgruppen er også en del figurer med kurver håndtegnet af Ellen på millimeterpapir.

Men trods alt besværet resulterede arbejdet altså i den model, hun i 1975 forsvarede som disputats (Andersen, 1975 og 1975a, se også Amundsen 1975, Andersen 1975, Rasmussen 1975, og Vastrup 1975). Disputatsen blev en bog, der ved årtusindskiftet var selvskreven til at komme på *Nationaløkonomisk Tidsskrifts* liste over det 20. århundredes 10 mest betydningsfulde økonomiske bøger (da der var uenighed om andre bøger endte listen med at blive på 12 bøger). Her hedder det:

Ellen Andersens disputats markerer økonometriens gennembrud i Danmark. Gennembruddet kom sent, men det var værd at vente på (Christensen, 2000, side 156).

Der var på det tidspunkt store forventninger til de økonometriske modellers muligheder. De skulle sanere den økonomiske debat, idet man var nødt til at præcisere sine antagelser og forslag, så »der ikke kunne indarbejdes store mængder varm luft som finansieringskilder i de danske skattereformer.«

Sådan gik det ikke uden videre. Modellerne blev, i stedet for at blive brugt til at gøre debatten klarere og antagelserne mere præcise, misbrugt som et orakel, der, hvis de gav en ret, kunne give autoritative svar, man kunne slå modstanderne i hovedet med. Det var ikke en brug af modeller, Ellen Andersen forfaldt til. Tværtimod advarede hun i 1985 om, at modellerne var »dummere end et dampstrygejern«, for de havde ingen termostat, der justerede adfærden (Andersen, 1985). Og hendes sidste store interview i anledning af 80-års fødselsdag i 2017 havde overskriften »Regnemodellernes moder advarer mod at stole for meget på den model, hun selv har skabt« (Christensen, 2017).

Den internationale forskningsverden var dengang en meget anden end i dag. Flyvning var dyrt, og det meste af forskningen blev skrevet på de nationale sprog, her i landet dansk. Så det nordiske spillede en langt større rolle end i dag; professorbedømmelsesudvalg måtte kunne forstå dansk og derfor være nordiske, og der var en lang række nordiske møder, nordiske nationaløkonomiske møder, nordiske møder for yngre nationaløkonomer og måske navnlig Marstrandmøderne, se Kærgård (1996). De nordiske universitetsøkonomer mødtes normalt en weekend i maj på øen Marstrand i den göteborgske skærgård, og her præsenterede man så sine første forskningsresultater. Fra da af vidste de nordiske økonomer så, hvem man var. Her kom Ellen med glæde og introducerede os yngre for Nordens førende økonomer. Hun havde selv i 1960'erne været på et semesters studieophold ved Oslo Universitetets *Socialøkonomisk Institut*, og det var på et tidspunkt, da Oslo med de senere Nobelprismodtagere Ragnar Frisch, Trygve Haavelmo og den lidt yngre Leif Johansen stadig var et af verdens førende – måske det førende – økonomiske institut.

Nørregaard Rasmussen ville gerne have hende mere ud i verden; hans mening var, at økonomer burde have været på længere udlandsophold og ude i praktisk arbejde i et ministerium eller i erhvervslivet, inden de fik fast ansættelse på universitetet. Da Ellen i 1983 fik Tagea Brandts Rejselegat, så hun på det med stor

skepsis som Nørregaard Rasmussens sidste konspiration for at få hende ud at rejse.

Det betød ikke, at hun var provinsiel; hun fulgte omhyggeligt med i den internationale litteratur, forholdt sig til den, og lavede sine egne modifikationer. F.eks. var ADAM, modsat det internationalt normale på det tidspunkt, estimeret i ændringer i stedet for niveauvariable (altså ikke relationer mellem forbrug og indkomst, men mellem væksten i disse variable). Derved undgik hun autokorrelation og de intetsigende korrelationer mellem systematisk voksende tidserier.

Men hendes mål var at lave noget, der gjorde os klogere på det danske samfunds funktion. Som hun i 1983 sagde til studenterbladet »Stud Polit«:

Jeg er meget tæt på det anvendte, vi bruger tal der er danske til vore beregninger og jeg opfatter mig selv som en der arbejder med forskning der helst skal kunne anvendes. En stor del af forskningen er dog at prøve at følge med i udenlandske tidsskrifter. (Helwer & Skovgaard, 1983, side 7).

Hele hendes produktion er derfor i en eller anden forstand formålsbestemt. Ungdomsarbejderne vedrørte ADAM og denne model fortsatte med at være hendes hjertebarn livet igennem. Men omkring 1990 arbejdede hun intenst sammen med Poul Chr. Matthiessen og Anders Ølgaard med analyser af boligmarkedet. Sammen udgjorde de et udvalg nedsat af Boligministeren, der skulle se på »boligmarkedet i de kommende år«. Udvalget udgav 1988-1993 tre bøger om boligmarkedet, og desuden var hun medlem af Lejelovskommissionen i 1994-96. Hun skrev i denne periode også et større antal artikler om boligmarkedet, bl.a. tre i *Nationaløkonomisk Tidsskrift*. Det var omhyggelige og detaljerede analyser af næsten alle aspekter af boligmarkedet, ofte med overraskende observationer og kritiske vurderinger af datamaterialet. Hvorfor opstår der f.eks. pludselig »bolignød«, når man i krigs- og krisetider indfører reguleringer – både befolkningsstørrelsen og boligmassen er jo uændrede? Kan man stole på opgivelserne af opførelsesårene, når det viser sig, at der er særlig mange opførelser i alle runde årstal? Som alle økonomiske boliganalyser siden 2. verdenskrig fik rapporterne, trods deres høje kvalitet, begrænset politisk indflydelse; boligpolitik er ikke et område, hvor politikerne hører meget på økonomerne.

Men de formål, der inspirerede Ellen, behøvede ikke at komme fra det politiske system. En meget stor del af hendes produktion er lærebogsmateriale, bl.a. et næsten komplet lærebogssystem til makroøkonomi på polit.-studiets 2. årsprøve. Karakteristisk for hende kom det imidlertid aldrig som en kommercielt udgivet lærebog. Det kom i stedet i flere dupliserede udgaver, så det var billigt for de studerende.

Hun holdt også flittigt mere avancerede studiekredse og øvelser for de studerende. Jeg overtog f.eks. en øvelse i modelbygning fra hende i 1974 om bygning af en vækstmodel på grundlag af økonomisk-historikeren Svend Aage Hansens tal (Andersen mf., 1974). Det arbejdede jeg videre med, og det blev starten til det, der

i 1991 blev min disputats (Kærgård, 1991). Det var også hende, der i 1968 introducerede undervisning i moderne økonometri; og næste generation af økonometrikere og modelbyggere var – bortset fra enkelte århusianere – alle hendes elever, f.eks. Poul Uffe Dam, Niels Kærgård, Christen Sørensen, Jørgen Rosted og Anders Møller Christensen.

Hvor hun gerne påtog sig arbejdsopgaver, var hun ekstremt sky over for publicity. Der er næsten ikke udtalelser til pressen. Et interview med Børsen (Lenschau-Teglens, 1969) ,et med studenterbladet *Stud Polit* (Helwer & Skovgaard, 1983) og et 80-års fødselsdagsinterview med det elektroniske magasin *Zetland* (Christensen, 2017) er de eneste interview, jeg har kunne finde. Der ud over er der rygter om et interview med Uffe Ellemann Jensen i *Weekendavisen* fra ca. 1973, men det har jeg ikke kunne finde. I interviewet med *Zetland* udtrykker journalisten derfor berettiget begejstring over, at det er lykkedes hende modsat næsten alle andre at få en interviewaftale, hvortil Ellen Andersen replicerer »Ja, morsomt bliver det ikke«, og da det er et fødselsdagsinterview, udtrykker hun håbet »så kunne jeg måske slippe, hvis nogen andre ringer«.

Selv om det med hendes kvalifikationer var oplagt, at hun vel var den i landet overhovedet, der var bedst kvalificeret til at blive økonomisk vismand, afslog hun flere gange kategorisk at blive det. Hvor hun aldrig accepterede at sidde i Det Økonomisk Råds formandskab (vismændene) med en sådan posts medieopmærksomhed, sad hun fra 1997 til 2007 i selve rådet som særlig økonomisk sagkyndig.

Da Ellen som nævnt stort set aldrig udtalte sig til mediernes, er hendes indlæg på møderne i Det Økonomiske Råd (ud over erindringer om mundtlige udtalelser) hovedkilden til hendes holdninger på det økonomisk-politiske område. Indlæggene på møderne i Det Økonomiske Råd, herunder selvfølgelig også Ellen Andersens, er kort refereret i de trykte rapporter, og selv om det ofte kun er nogle få sætninger, giver de et godt indblik i Ellens økonomiske interesser og holdninger. Ved debatterne i rådet spiller arbejdsmarkedsorganisationers formænd og toppen af de økonomisk ministerier og Nationalbanken hovedrollen, og debatten har derfor tydelige politiske over- og undertoner. Men Ellens indlæg holdt sig til det økonomiske og var baseret på en grundlæggende empirisk og modelmæssig tankegang. Hun bemærker f.eks. i forbindelse med ØMU-debatten i foråret 2000, at »økonomiske eksperter bør holde sig til snævre økonomiske analyser i sager som denne« se Det Økonomiske Råd, foråret 2000 (DØR F2000). Hun kan være ganske kritisk, hvis hun ikke føler, at ikke alle relevante data er udnyttet fuldt ud. »Der kan findes ældre oplysninger, eksempelvis folke- og boligtællingen. Når tilgængelige ældre kilder ikke er benyttet, lever undersøgelsen ikke op til minimale videnskabelige krav, og der kan derfor ikke fæstes lid til analysen« (DØR F2004).

Løndannelsen og Philipskurven går igen i en mange af hendes indlæg, og hun ser ikke videre optimistisk på, hvor langt man er komme; »spørgsmålet er om man analytisk er rustet til at behandle en fremtidig situation med overophed-

ning« (DØR, E2000). Som, bortset fra Kirsten Nielsen fra Forbrugerrådet, den eneste kvinde i det 28 mands store økonomiske råd er Ellen meget opmærksom på kønsaspektet, når man diskuterer ting som ældrebyrden (DØR E1998), indkomstfordelingen (DØR F2000), uligheden (DØR E2001), medborgerkonti (DØR F2005), livsindkomst (DØR E2006) og arbejdsudbud (DØR F2007). Også vedrørende disse spørgsmål er Ellens bemærkninger nøgterne og empiriske, men ofte med en overset pointe; hvem tænker f.eks. i forbindelse med transportpolitik på, at mænd kører mest i biler, mens kvinderne bruger offentlig transport? (DØR F2006).

På makroøkonomiens område er hun basalt set keynesianer. F.eks. konstaterer hun i 2006, »at der tilsyneladende blandt mange af rådets medlemmer er konsensus om, at økonomien er selvregulerende. Dette stemmer imidlertid ikke overens med hendes erfaringer, og hun advarer mod at undervurdere tidsforsinkelsen i systemet. Hun er derfor enig med formandskabet om behovet for en finanspolitisk stramning« (DØR E2006). Året efter udtrykte hun glæde over, »at der igen kan diskuteres finanspolitik som stabiliseringsinstrument« (DØR F2007). Hun er også skeptisk over for en »typisk økonom-tilgang«, hvor det analyseres »hvordan rationelle forbrugere reagerer på forskellige indgreb og skattelettelser«. Hun argumenterede for, »at der bliver afsat forskningspenge til at undersøge, hvordan forbrugerne rent faktisk reagerer« (DØR F2004).

Selv om hun holdt meget lav profil i forhold til medierne, manglende det ikke på hæder og opgaver. Hun sad i Det Samfundsvidenskabelige Forskningsråd 1973-1977 i forskningsrådenes allertidligste fase med øl og snaps til frokosterne ved heldagsmøderne og ældre mænd, der nikkede lidt under uddelingerne efter frokost. Desuden bl.a. i bestyrelsen for Arbejdernes Landsbank fra 1987, i bestyrelsen for Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut fra 1994, og altså medlem af Det Økonomiske Råd som særlig sagkyndig fra 1997 og af Registerrådet fra 1986. I 1984 blev hun valgt ind i Videnskabernes Selskab på et tidspunkt, hvor der kun var tre kvindelige medlemmer i selskabets humanistisk-samfundsvidenskabelige afdeling. Hun kom flittigt i selskabet og var i 1995-2000 også medlem af selskabets præsidium.

Trods sin skyhed var hun på mange måder en festglad type. Hun elskede at lave mad, og gjorde det ofte f.eks. til fødselsdage og sammenkomster i Cykelafdelingen. Hun spøjte somme tider med, at hvis hendes videnskabelige karriere gik helt i stå, kunne hun vel altid blive kok på en Storebæltsfærge. Hendes 70-års fødselsdag blev fejret som karneval med overnatning på Skjoldenæsholm.

Med hele hendes holdning til bureaukrati og topstyring måtte hun se med stor skepsis på den udvikling, universiteterne i 1990'erne kom ind i. Samtidigt kom der i den økonomiske modelbygning en spaltning i en meget statistisk del med f.eks. vektorautoregressive-modeller (VAR- og CVAR-modeller) og en meget økonomisk-teoretisk del med anvendte generelle ligevægtsmodeller (CGE eller AGE-modeller), og det var meget fjernt fra hendes klassiske økonometriske mo-

delideal, hvor økonomisk og statistisk teori gik hånd i hånd og hånd i hånd med solide data. Hun lod sig derfor som 62-årig i 1999 pensionere og kom aldrig siden på universitetet, selv ikke når gamle venner og kollegaer holdt afskedsforelæsninger eller fødselsdagsreceptioner. Hun havde derimod i en række år efter pensioneringen kontor i *Grosserer A. Collstrops Fonds* kontorer for aktive pensionerede professorer med relation til Videnskabernes Selskab og brugte f.eks. i Andersen, Kærgård & Ølgaard (2001) *Grosserer A. Collstrops Fond* som angivelse af sin arbejdsplads. Hun var en principfast dame og følte ikke længere nogen tilknytning til Universitetet.

Sit barn ADAM holdt hun derimod tæt kontakt med. Hun kom til modelgruppemøder i Danmarks Statistisk til sin død. Hendes hjerte bankede til det sidste for statistisk velfunderede økonomiske modeller, der ikke var skævvredne af politiske ønsker og abstrakt teori. Hun var en sand elev af de store økonometriske pionerer, Tinbergen, Klein, Frisch og Haavelmo.

Ellen Andersens publikationer

- Andersen, Ellen, Poul Buch Hansen & Lars Lund (1962), Nyt bidrag til investeringsteorien, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 100, 5-6, side 224-242.
- Andersen, Ellen (1964), Måling af kapital, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 102, 3-4, side 135-152.
- Andersen, Ellen (1964a), Mere om måling af kapital, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 102, 5-6, side 235-248.
- Andersen, Ellen (1966), Anmeldelse af The Brookings Quarterly Econometric Model of United States, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 104 side 106-110.
- Andersen, Ellen (1966a), Anmeldelse af John Hicks: Capital and Growth, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 104 side 305-307.
- Andersen, Ellen (1967), Anmeldelse af Kenneth E. Boulding: Economic Analysis I-II, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 105 side 93-95.
- Andersen, Ellen (1967a), Fire nye lærebøger i økonometri, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 105, 5-6, side 283-291.
- Andersen, Ellen (1968), Anmeldelse af J. Marchal & B. Ducros (red.) The Distribution of National Income, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 107 side 95-96.
- Andersen, Ellen (1967-1969), Økonomisk oversigt, adskillige numre af *Sparekassetidende*, f.eks. 1967.1, side 12-15, 1968.1, side 9-12, 1968.9, side 231-234, 1969.1, side 18-22, 1969.9, side 269-271.
- Andersen, Ellen (1969), Investeringsfunktionen – teoretiske formuleringer og empiriske resultater, i Niels Thygesen og P. Nørregaard Rasmussen (red.) *Udviklingslinjer i makroøkonomisk teori*, G.E.C. Gads Forlag, København.
- Andersen, Ellen (1972), Forudsigelser af den økonomiske udvikling, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 110, 1-2, side 27-35.

- Andersen, Ellen (1972a), Dynamisering af makromodeller, i Bodil Nyboe Andersen (red.), *Noter til makroteori*, Københavns Universitets Økonomiske Institut, Memorandum nr. 27, Universitetsforlaget, København, side 109-134.
- Andersen, Ellen (red.), (1972b), *Noter til nationaløkonomi*, memorandum fra Københavns Universitets Økonomiske Institut, nr. 24, Københavns Universitets Fond til tilvejebringelse af læremidler, København.
- Andersen, Ellen (1972c), Nationalindkomst og nationalprodukt, i Ellen Andersen (red.), (1972), *Noter til nationaløkonomi*, memorandum fra Københavns Universitets Økonomiske Institut, nr. 24, Københavns Universitets Fond til tilvejebringelse af læremidler, København, side 2.1- 2.12.
- Andersen, Ellen (1972d), Lille ordliste om simultan estimation, *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 2, Københavns Universitets Økonomisk Institut, 13 sider.
- Andersen, Ellen, Chr. Hjorth-Andersen, Niels Kærgård & Rolf Norstrand (1972), Om estimation af Ølgaard-effekter, *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 1, Københavns Universitets Økonomisk Institut.
- Andersen, Ellen (1973), Træk af makroøkonometriske modellens historie og udvikling, *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 15, Københavns Universitets Økonomisk Institut, 131 sider.
- Andersen, Ellen, Chr. Hjorth-Andersen, Niels Kærgård & Rolf Norstrand (1973), Identifikation af effektivitetsparametre, *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 10, Københavns Universitets Økonomisk Institut.
- Andersen, Ellen, Søren Bo Krohn Hansen, John Nørregaard, Tyge Vorstrup Rasmussen, Erik Skovfoged, Niels Henrik Topp & Sven-Karsten Topp (1974), Elementer af en vækstmodel for Danmark 1870-1970, *Arbejdsrapport fra studiekreds i anvendt økonometri*, duplikeret.
- Andersen, Ellen & Niels Kærgård (1974), SMEC II – dens egenskaber, udformning og brug, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 112, side 298-310. (Tidligere udgivet som *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 24).
- Andersen, Ellen & Niels Kærgård (1974a), Problemer med regression gennem origo, *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 25, Københavns Universitets Økonomisk Institut.
- Andersen, Ellen & Bent Thage (1974b), En aggregeret sammenligning af input-output tabellerne 1953 og 1966, *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 29, Københavns Universitets Økonomisk Institut.
- Andersen, Ellen (1975), *En model for Danmark 1949-1965*, Studie nr. 21, Akademisk Forlag, København, 311 sider. (1. del af disputatsen).
- Andersen, Ellen (1975a), *Træk af makroøkonometriske modellens historie og udvikling*, studie nr. 20, Akademisk Forlag, København, 143 sider (Tidligere udgivet som *Cykelafdelingens gule memoserie* nr. 15), (2. del af disputatsen).
- Andersen, Ellen & Bent Thage (1975), Peter Gelsing (Nekrolog), *Nationaløkonomisk Tidsskrift* Bind 113 side 368.

- Andersen, Ellen (1976), Makroøkonomiske modeller, *Københavns Universitets Økonomiske Instituts Blå memoserie* nr. 44, 25 sider.
- Andersen, Ellen (1977), Beskæftigelsen fordelt på ADAM-sektorer 1948-1975, *Cykelfdelingens gule memoserie* nr. 53, Københavns Universitets Økonomisk Institut, 54 sider.
- Andersen, Ellen & Peter Erling Nielsen (1977), Kommentarer til E. Malinvaud: The Theory of Unemployment Reconsidered, *Københavns Universitets Økonomiske Instituts Blå memoserie* nr. 54, 11 sider.
- Andersen, Ellen (1978), Byerhvervenes beskæftigelse 1948-1977, *Cykelfdelingens gule memoserie* nr. 64, Københavns Universitets Økonomisk Institut, 59 sider.
- Andersen, Ellen (1979), »Forord« og »Beskæftigelsen i de private byerhverv«, i Poul Uffe Dam (red.), *ADAM i 1977 og 1978*, Rapport fra Modelgruppen nr. 4, Danmarks Statistik, side II-III og 3.1-3.18.
- Andersen, Ellen (1979a), Inflation, betalingsbalance og beskæftigelse – kommentar til Jørgen H. Gelting, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 117. 3, side 356-58.
- Andersen, Ellen (1979b), Makroøkonomisk Analyse, *Københavns Universitets Økonomiske Instituts Blå memoserie* nr. 82, 115 sider.
- Andersen, Ellen (1980), Alternative makroteorier I-II, *Københavns Universitets Økonomiske Instituts Blå memoserie* nr. 90a og 90b, 122 sider og 112 sider.
- Andersen, Ellen & Niels-Henrik Topp (1982), The first Danish Empirical Model, *Economic Essays in Honour of Jørgen Gelting*, (særnummer af *Nationaløkonomisk Tidsskrift*) side 11-26.
- Andersen, Ellen (1983), Erfaringer med keynesianske makromodeller, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 121, side 323-331.
- Andersen, Ellen (1983a), Opbrud i makroteorien – en oversigt, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 121.1, side 1-16.
- Andersen, Ellen (1984), Lidt om ADAM i P. Buch Hansen (red.), *Økonomiske Essays*, Jubilæumsbog fra Økonomisk Institut, studie nr. 28, Akademisk Forlag, side 15-22.
- Andersen, Ellen (1985), Det er svært at spå – også om fortiden, *Samfundsøkonomen*, 3. årgang, nr. 7, side 15-18. Optrykt i Jespersen (red.) (1991), *Model og virkelighed – træk af debatten om de økonomiske modeller*, Jurist og Økonomforbundets Forlag, København, side 74-77.
- Andersen, Ellen & Niels Kærgård (1985), Arbejdsmarkedet på kort og langt sigt – en kommentar og en replik, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 123. 2, side 248-262 og 268-269.
- Andersen, Ellen, Poul Chr. Matthiessen & Anders Ølgaard (1988), *Boligmarkedet og boligpolitik – et debatoplæg*, Boligministeriet, København. 186 sider.
- Andersen, Ellen (1989), Analyse af makroøkonomiske modeller, *Økonomisk Instituts grønne undervisningsnoter* nr. 2, 137 sider.
- Andersen, Ellen, Poul Chr. Matthiessen & Anders Ølgaard (1989), Boligmasse og boligbyggeri i første halvdel af dette århundrede, *Økonomi & Politik*, side 6-19.

- Andersen, Ellen (1990), Det private forbrug og de private investeringer, *Økonomisk Instituts grønne undervisningsnoter* nr. 24, 26 sider.
- Andersen, Ellen, Poul Chr. Matthiessen & Anders Ølgaard (1990), *Boligmasse og boligkvalitet – et debatoplæg*, Boligministeriet, København. 122 sider.
- Andersen, Ellen (1991), Danish Experience with Macroeconometric Models, *Scandinavian Journal of Economics*, vol. 93.2, side 315-322.
- Andersen, Ellen (1991a), Modeludviklingen i Danmark, i Jespersen (red.), *Model og virkelighed – træk af debatten om de økonomiske modeller*, Jurist og Økonomforbundets Forlag, København side 25-29.
- Andersen, Ellen (1991b), Forbrugsteorier og makroforbrugsfunktioner, *Økonomisk Instituts grønne undervisningsnoter* nr. 33.
- Andersen, Ellen (1992), En bedre boligmodel, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 130, side 181-188.
- Andersen, Ellen (1992a), Cases til empiriske metoder 2: Beskæftigelsen i industribrancher, *Økonomisk Instituts grønne undervisningsnoter* nr. 38, 15. sider.
- Andersen, Ellen (1992b), En økonometrisk undersøgelse af økonomisk vækst, officiel opposition ved Niels Kærgårds disputats forsvar, 7. september 1991, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 130, side 407-415.
- Andersen, Ellen (1993), The Housing market in ADAM, I J. Gajda & W. Florczak (red.), *Large Econometric Models*, Proceedings of Macro models 92, XIX Conference »Problems of Building and Estimation of Lagge Econometric Models«, Polish Academy of Science and University of Lodz, Lodz, side 137-142.
- Andersen, Ellen (1993a), Cases til empiriske metoder: 1. Pengeefterspørgslen i historisk perspektiver, 2. Beskæftigelsen i industribranchen og 4 sæt eksamensopgaver, *Økonomisk Instituts grønne undervisningsnoter* nr. 50, 34 sider.
- Andersen, Ellen, Poul Chr. Matthiessen & Anders Ølgaard (1993), *Boligmætning og huslejespænd – et debatoplæg*, Boligministeriet, København. 144 sider.
- Andersen, Ellen (1994), Jan Tinbergen til minde, *Samfundsøkonomen*, 1994. 5, side 5-8.
- Andersen, Ellen (1994a), Historier om krig og boligmangel, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 132, side 16-24.
- Andersen, Ellen (1994b), Jørgen Gelting og Københavns Universitet 1943-51, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 132, side 125-138.
- Andersen, Ellen (1995), Boligejernes cifferpræference, i Poul Wolffsen (red.), *Festskrift: 12 artikler i anledning af Gudrun Sveistrup Jacobsens fratræden*, Roskilde Universitetscenter, Roskilde, side 143-152.
- Andersen, Ellen & Lars Even Rasmussen (1997), Huslejereguleringens betydning for huslejer og ejerboligpriser, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 135, side 2-15.
- Lejelovskommissionen (1997), *Lejeforhold*, Boligministeriet, København. 514 sider samt 368 sider bilag. (Ellen Andersen var et af 20 medlemmer af kommissionen).

- Andersen, Ellen (1998), Sven Danø, 22. februar 1922 – 10. marts 1998, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 136, side 275-285.
- Andersen, Ellen (1998a), De første 25 år (Afskedsforelæsning), *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 136, side 50-60.
- Andersen, Ellen & Niels Kærgård (1999), Trygve Haavelmo 13. december 2011 – 28. juli 1999, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 137, side 288-300.
- Andersen, Ellen (2000), AKF og forskningsverdenen udenfor, *AKF Nyt*, 2000, nr. 1, side 39-42.
- Andersen, Ellen (2000a), Sven Danø, 22. februar 1922 – 10. marts 1998, *Øversigt over selskabets virksomhed 1998-2000*, Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab, København, side 288-294.
- Andersen, Ellen (2000b), Århundredets danske bøger: Jens Warming: Haandbog i Danmarks Statistik, København 1913, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 138, side 137-139.
- Andersen, Ellen, Niels Kærgård & Anders Ølgaard (2001), H. Winding Pedersen 19. marts 1907 – 24. marts 1999, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 139 side 1-16.
- Andersen, Ellen (2002), Anmeldelse af Poul Jensen: Dansk statistik 1950-2000, bind 1-2, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 140, side 76-78.
- Andersen, Ellen (2005), Nyt om 2004, *AKF Nyt*, særnummer ved Nils Groes' afgang, side 69-71.
- Andersen, Ellen og Niels Kærgård (2010), Anders Lebeck Ølgaard 5. september 1926 – 25. april 2009, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 148, side 301-320.

Andet anvendt litteratur

- Amundsen, Arne (1975), Ny dansk disputats I, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 113, side 402-411.
- Andersen, Erling B. (1975), Ny dansk disputats III, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 113, side 419-422.
- Christensen, Anders Møller (2000), Århundredets danske bøger: Ellen Andersen: En model for Danmark 1949-1965, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, bind 138, side 156-158.
- Christensen, Kristine Dons (2017), Regnemodellernes moder advarer mod at stole for meget på den model, hun selv har skabt, *Zetland*, 27. februar.
- Glodal, Birgit & Niels Kærgård (2000), Ellen Andersen, I Jytte Larsen (hovedred.), *Dansk kvindebiografisk leksikon I*, Forlaget Rosinante, København, side 38-39.
- Hald, Anders (1952), *Statistical Theory with Engineering Applications*, Wiley, New York.
- Helwer, Karen & Lars Erik Skovgaard (1983), Interview med professor Ellen Andersen, *Stud Polit*, 10. årgang, oktober, side 6-12.

- Jespersen, Jesper (red.) (1991), *Model og virkelighed – træk af debatten om de økonomiske modeller*, Jurist og Økonomforbundets Forlag, København.
- Kærgård, Niels (1991), *Økonomisk vækst – en økonometrisk analyse af Danmark 1870-1981*, Jurist- og økonomforbundets Forlag, København.
- Kærgård, Niels (1996), Økonomernes nordiske samarbejde, *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, Bind 134, side 105-112.
- Kærgård, Niels (2019), Mindeord: Ellen Andersen 1. marts 1937 – 19. april 2018, *Oversigt over Selskabets Virksomhed 2017-2018*, Det Kongelige Danske Videnskaberne Selskab, København.
- Lenschau-Teglers, Steffen (1969), Økonomisk kortlægning af Danmark, *Dagbladet Børsen*, 28. maj 1969.
- Rasmussen, P. Nørregaard (1975), Ny dansk disputats IV, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 113, side 422-432.
- Vastrup, Claus (1975), Ny dansk disputats II, *Nationaløkonomisk Tidsskrift* bind 113, side 411-418.